

Soltti Esko Kokkonen, tunnettu radioääni ja monelle tuttu muutenkin. Hän kaipasi tietoja vanhasta sotilaulusta "Lauletaanpa me nuoret pojat", tuosta "Oulun kasarmilta ei kuulu itkua eikä nauru", sillä kun ei ole säveltäjää eikä runoilijaa. Arvelin, että Tauno Kokko voisi tietää. Keskustelimme Eskon kanssa päädyimme kyllä oletamaan, että voisi olla vaikka Johan Rännäriä. Ja siltä päädyimme "Oolanninsotaan", josta Esko oli ynnännyt 125 vuotta. Totta, kesäkuun 1:senä tasan! Silloin nousivat engelsmannit maihin Toppilan satamassa.

Kemin pappilan torpparin polkana syntynyt Johan Rännäri oli ottanut pestin ruotuväkeen, ja saapui elokuun lopulla 1854 Ouluun. Rännäri oli kyntäälle kykenevä ja runoiluun taipuvainen. Valavannontapäivänä järjestivät Oulun porvarit iloisen juhlan, jossa "Pohjan Sofamies N:o 150" Jaohan Rännäri luki sepittämänsä runon: Lysti ja iloittava Suomen sotaväen, — Laulu. Runo painettiin Karlssonilla Oulussa, ja siltä ilmestyi jo samana vuonna toinen painos. Rännäri runoili ahkerasti, mutta jotenkin minusta tuntuu kuin "Oulun kasarmilta" ei olisi hänen kynästään.

Oulun historia II:ssa Kustaa Hautala kertoo viralliset tiedot englantilaisten maihinnoususta. Tuosta ajasta ja tapahtu-

masta on säilynyt myös paljon perimätietoa, josta kai vain pieni osa on joutunut tekemisiin painomusteen kanssa. Vuosien mittan olen kuitenkin oppinut tuntemaan eräitä silminnäkijöitä. Ensimmäinen heistä oli edesmenneen vaunu-maakari Kustaa Lipposen poikavuosien tuttava, vanha merikarhu, jonka nimeä en nyt saa päähäni, vaikka olen hänestä kirjoittanutkin. Ukko kävi Lipposilla tarinoimassa, ja Kustaa kertoi tuon kaiken niin elävästi, että olisi voinut luulla hänen itsekin olleen paikalla vuonna 1854.

Jo vuosia sitten kuulin 1800-luvun mahtimiehen Johan Wilhelm Snellmanin G:sonin jälkeläiseltä Kaj Snellmanilta, mitä hänen äidinisänsä isä oli noina kohtalokkaina päivinä nähnyt ja kokenut. Nyt minulla on tilaisuus lukea samat perimätiedot Kaj Snellmanin kirjoittamasta kirjasesta Snellmanska släktgården i Uleåborg 1796—1938. Johan Wilhelm Gerhardinpoika oli laittanut talonsa (nykyinen Albertink. 8) vintille näköalapaikan, josta hän saattoi teleskoopilla seurata, mitä Toppilan varvilla ja satamassa puuhattiin. Tältä "aitopaikaltaan" hän myös kesäkuun 1:senä 1854 näki, kun engelsmannit syyttivät tuleen Kraakkulanrannassa hänen vesille laskettavaksi valmistuneen purjelaivansa. Murhe-

mielin, mutta tajuten kiihköilyn turhaksi, vietti JWS vintillä pimeässä huoneessaan pitkän hiljaisen hetken. Se oli hänen tapansa kerätä voimia kovana onnen päivinä.

Kuin tilauksesta, sain kevätaivalta kortin poikavuosiensaapurilta Stig Calamniukselta. Olin kysynyt häneltä hänen lahjoittamansa nelimastoksen parkin pienoismaallin vaiheista. Calamnius kertoo saaneensa parkin 1916 fortaarilta Johan Erik Winviltiltä, alkujaan Witick, syntynyt 1834 Kaarlelan Witickissä. Kun kokkolalaiset 1854 tappelivat englantilaisia vastaan Halkokarissa, tämä mortar, silloin siis kaksikymmentäkesäinen, oli ollut ajamassa katuneet engelsmannit hautausmaalle apteekkari Wichmanin hevosella. Jotta ruorimies paremmin olisi kestänyt veristen ruumiiden lajittelun, apteekkari oli sekoittanut hänelle vahvan ryyppyn. Näin Stig C. lähteenään Friisien sukukirja vuodelta 1956.

Nuo nyt 125 vuoden takaiset sotatapahtumat Perämeren rannikolla synnyttivät kokonaisen sotalaulujen hyökyn. Mainitsemani Johan Rännäri jatkoi runoilua ja laulujen keräämistä seuraavana ja sitäkin seuraavina vuosina. Muisteleminen ja riimittelyyn yhtyi monta muuta, kuten Johan Leman, ja J. F. Gutzén. Viimeksimainitun laulujen nimet olivat Laulu Engelsmannin sota-yrityksestä Suomenmaan ympäristöllä kesällä 1854 ja Suomenmaan warjeluksesta Uusi Sota-Laulu. Laulut painettiin Oulussa, ja ainakin ensimmäin mainitun mukaan Gutzén silloin oli salon lukkari. Aikaan kuuluisa oli myös Kalkkimaan pojan Laulu Engelsmannin käytöksistä Oulun läänissä kesällä 1854.

Mahtaisiko tällaisia arkkiveisuja olla vanhoilla vinneillä?